Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 24.12.1983, sp. zn. St 2/82, ECLI:CZ:NS:1983:ST.2.1982.1

Číslo: 33/1983

Právní věta: Jednočinný súbeh trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podla § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. s trestným činom skrátenia dane podla § 148 odst. 1 Tr. zák. je možný, ak páchatel použije falšované alebo pozmenené kolkové známky ako pravé, a tým vo väčšom rozsahu skráti poplatok alebo dávku.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 24.12.1983

Spisová značka: St 2/82

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Padělání a pozměňování známek, Souběh, Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

Předpisy: 140/1961 Sb. § 145
§ 145 odst. 1
§ 145 odst. 2
§ 148
§ 148 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 33/1983 sb. rozh.

Stanovisko

na zabezpečenie jednotného výkladu zákona

(Najvyšší súd ČSSR z 24. 12. 1983 č. St 2/82)

Najvyšší súd Československej socialistickej republiky v päťčlennom senáte zaujal na neverejnom zasadnutí konanom 24. februára 1983 podľa § 27 odst. 1 písm. c) zák. č. 36/1964 Zb. o organizácii súdov a o voľbách sudcov v znení vyhl. č. 19/1970 Zb. a zák. č. 29/1978 Zb. k otázke prípustnosti jednočinného súbehu trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. s trestným činom skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák. toto

stanovisko:

Jednočinný súbeh trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. s trestným činom skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák. je možný, ak páchateľ použije falšované alebo pozmenené kolkové známky ako pravé, a tým vo väčšom rozsahu skráti poplatok alebo dávku.

Odôvodnenie:

Pri prieskume a zhodnotení poznatkov o súdnej praxi pri rozhodovaní o trestných činoch proti mene a trestných činoch daňových podľa druhej hlavy štvrtého oddielu osobitnej časti Trestného zákona (Tpjf 50/81) trestné kolégium Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky konštatovalo nejednotný názor trestných kolégií najvyšších súdov republík na otázku prípustnosti jednočinného súbehu trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. s trestným činom skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák.

Najvyšší súd Československej socialistickej republiky vyslovil, že konanie obvineného, ktorý odlepoval z devízových a colných prehlásení použité kolky a pomocou chemického odlučovača odstránil z nich pečiatkovú farbu a časť z nich predal prostredníctvom ďalších osôb, má sa posúdiť iba ako trestný čin falšovania a pozmeňovania známok sčasti dokonaný a sčasti nedokonaný podľa § 145 Tr. zák. a § 8 odst. 1, § 145 Tr. zák., a nie aj ako trestný čin skrátenia dane podľa § 148 Tr. zák. Podľa názoru Najvyššieho súdu ČSR je skrátenie poplatku alebo dávky vo väčšom rozsahu, ktoré je spôsobené trestným činom podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák., zahrnuté v znakoch tohto trestného činu, a preto páchateľa nemožno postihnúť ešte aj za trestný čin skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák. Jednočinný súbeh týchto trestných činov je teda vylúčený.

Najvyšší súd Slovenskej socialistickej republiky naproti tomu zastáva právny názor, že jednočinný súbeh trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. s trestným činom skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák. nie je vylúčený vzhľadom na prísnejšiu trestnú sadzbu trestného činu skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák. Vylúčením tohoto súbehu by podľa názoru Najvyššieho súdu SSR bol páchateľ neodôvodnene zvýhodnený.

Predseda Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky si vyžiadal podľa § 27a odst. 2 org. zák. vyjadrenia generálneho prokurátora Československej socialistickej republiky, predsedov najvyšších súdov republík a ministrov spravodlivosti republík a prikázal podľa § 27a odst. 1 org. zák., aby túto právnu otázku prerokoval päťčlenný senát Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky a zaujal k nej stanovisko, aby sa zabezpečil jednotný výklad zákona.

Generálny prokurátor Československej socialistickej republiky upozornil na to, že otázka možnosti súbehu trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 Tr. zák. s trestným činom skrátenia dane podľa § 148 Tr. zák. prichádza do úvahy len u kolkových známok, a nie aj u poštových známok. Vo svojom vyjadrení vyslovil názor, že ustanovenie § 145 Tr. zák. je vo vzťahu k ustanoveniu § 148 Tr. zák. špeciálnou normou. Tento názor odôvodňuje tým, že obidve tieto ustanovenia chránia zásadne tú istú oblasť právnych záujmov, t. j. nerušený chod finančného hospodárstva štátu, a preto sú aj zaradené do rovnakého (štvrtého) oddielu druhej hlavy osobitnej časti Trestného zákona. Falšovanie a pozmeňovanie platných kolkových známok alebo ich uvádzanie do obehu je podľa § 145 Tr. zák. trestné len za predpokladu, že bolo spáchané s úmyslom spôsobiť inému škodu alebo získať pre seba alebo pre iného neoprávnený prospech. Škoda, ktorú páchateľ spôsobí štátu tým, že falšované alebo pozmenené kolky použije na platenie poplatkov, je zároveň neoprávneným prospechom páchateľa alebo inej osoby. Ide teda o tú istú škodu, ktorá je pojmovým znakom trestného činu skrátenia dane podľa § 148 Tr. zák. a ktorá je spôsobená podvodným konaním tej istej povahy. Podľa názoru generálneho prokurátora ČSSR ani z mechanického porovnania trestných sadzieb § 145 odst. 1 a 2 Tr. zák. s trestnými sadzbami uvedenými v § 148 odst. 1 a 2 Tr. zák. nemožno vyvodzovať, že by ustanovenie § 148 Tr. zák. bolo voči ustanoveniu § 145 Tr. zák. normou

vždy jednoznačne prísnejšou a že vylúčením možnosti súbehu týchto trestných činov by bol páchateľ neodôvodnene zvýhodnený. Zástupca generálneho prokurátora ČSSR na neverejnom zasadnutí doplnil písomné vyjadrenie tým, že v prípade skrátenia poplatku vo väčšom rozsahu treba porovnať trestné sadzby uvedené v ustanoveniach § 148 odst. 1 a § 145 odst. 2 Tr. zák.

Predseda Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky zastáva názor, že ustanovenie § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. je špeciálnym ustanovením v pomere k ustanoveniu § 148 odst. 1 Tr. zák., a preto jednočinný súbeh týchto trestných činov nie je možný. Čin sa posúdi iba podľa § 145 Tr. zák., aj keď je toto ustanovenie miernejšie ako ustanovenie § 148 Tr. zák. Predseda Najvyššieho súdu ČSR upozornil aj na to, že iba uvádzaním falšovaných alebo pozmenených poštových alebo kolkových známok do obehu nemôže dôjsť ku skráteniu poplatku alebo dávky v zmysle § 148 odst. 1 Tr. zák.; k takému skráteniu môže dôjsť iba vtedy, ak páchateľ použije na zaplatenie poplatku alebo dávky falšovanú alebo pozmenenú známku. V takomto prípade má konanie znaky obidvoch uvedených trestných činov, pričom ustanovenie § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. je v pomere k ustanoveniu § 148 odst. 1 Tr. zák. ustanovením užším, lebo sa týka iba tých poplatkov alebo dávok, ktoré sa platia poštovými a kolkovými známkami.

Predseda Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky uviedol vo svojom vyjadrení, že ustanovenie § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. dopadá okrem iného na použitie falšovaných alebo pozmenených kolkových známok ako pravých. Tým páchateľ súčasne skracuje súdny, notársky, správny, event. iný poplatok, ktorý možno platiť kolkovými známkami. Ak dôjde k skráteniu poplatku vo väčšom rozsahu, konanie páchateľa naplňuje súčasne znaky trestného činu skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák. Vylúčením jednočinného súbehu týchto dvoch trestných činov by bol v takýchto prípadoch páchateľ zvýhodnený voči iným páchateľom trestného činu skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák., ktorí skrátia poplatok vo väčšom rozsahu iným konaním. Ustanovenie § 148 odst. 1 Tr. zák. totiž ustanovuje na trestný čin skrátenia dane prísnejší trest než ustanovenie § 145 odst. 1 Tr. zák.

Ministri spravodlivosti Českej socialistickej republiky a Slovenskej socialistickej republiky nepovažujú za vylúčený jednočinný súbeh trestných činov falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. a skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák., lebo pri jeho vylúčení by v konkrétnych prípadoch mohol byť páchateľ neodôvodnene zvýhodnený. Minister spravodlivosti ČSR upozornil aj na to, že v praxi môže nastať obdobná situácia ako pri posudzovaní jednočinného súbehu trestného činu falšovania a pozmeňovania peňazí podľa § 140 odst. 1 Tr. zák. s majetkovými deliktmi, ktorý sa všeobecne pripúšťa.

Pred zaujatím stanoviska predseda senátu si vyžiadal podľa čl. 7 odst. 1 Rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu ČSSR (Plsf 1/73) vyjadrenia právnických fakúlt Univerzity Karlovej v Prahe, Univerzity Komenského v Bratislave, Univerzity J. E. Purkyně v Brne a Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.

Katedra trestného práva právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe oznámila, že názor Najvyššieho súdu ČSR, vylučujúci možnosť jednočinného súbehu ustanovení § 145 a 148 Tr. zák. s odôvodnením, že skrátenie poplatku alebo dávky je zahrnuté už vo falšovaní a pozmeňovaní známok, nepovažuje za správny. Zákonodarca sotva mohol zamýšľať miernejšie postihnúť prípady, ktoré môžu byť spôsobom vykonania i povahou dotknutých záujmov závažnejšie ako niektoré formy konania uvedeného v ustanovení § 148 Tr. zák., nespojené s falšovaním a pozmeňovaním. Preto sa prikláňa k názoru Najvyššieho súdu SSR, ktorý pripúšťa jednočinný súbeh uvedených ustanovení. Upriamila pozornosť aj na to, že v obidvoch ustanoveniach sú zjavne chránené odlišné primárne objekty, odlišná je i povaha konania a obidve ustanovenia nie sú vo vzťahu špeciálnosti ani subsidiárnosti. Vyššia trestná sadzba v ustanovení § 148 Tr. zák. okrem výstižnejšej kvalifikácie dáva možnosť primeranejšie postihnúť konanie, o ktoré ide.

Podľa názoru katedry trestného práva právnickej fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brne skutkový dej, ktorý bol predložený na právne posúdenie, sa rozpadá na niekoľko samostatných skutkov v zmysle trestného práva a z tohto aspektu sa majú kvalifikovať jednotlivé skutky, ktoré sú v pomere reálnej konkurencie. Zadovažovanie kolkových známok s úmyslom získať výhodu by mohlo zakladať znaky skutkovej podstaty trestného činu špekulácie podľa § 117 odst. 1 Tr. zák., úprava týchto známok s úmyslom zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený majetkový prospech bude zodpovedať znakom skutkovej podstaty trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 Tr. zák. a predaj upravených kolkov prostredníctvom ďalších osôb by mal byť posudzovaný ako podvodné konanie na úkor osobného majetku alebo socialistického vlastníctva. Ak by súkromná osoba platila týmito kolkami príslušné poplatky, išlo by o ujmu na majetku v socialistickom vlastníctve. K otázke prípustnosti jednočinného súbehu trestných činov podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. a § 148 odst. 1 Tr. zák. sa katedra nevyjadrila.

Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach sa nevyjadrili.

Senát Najvyššieho súdu Československej socialistickej republiky po prihliadnutí k uvedeným vyjadreniam zaujal toto stanovisko:

Riešenie nastolenej právnej otázky závisí od toho, či ustanovenie § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. je špeciálne v pomere k ustanoveniu § 148 odst. 1 Tr. zák. v prípade, že páchateľ použije falšované alebo pozmenené kolkové známky ako pravé, a tým vo väčšom rozsahu skráti poplatok alebo inú podobnú dávku, teda či sa takéto konanie páchateľa posúdi iba ako trestný čin falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák., alebo aj ako trestný čin skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák. v jednočinnom súbehu. Východiskom pre riešenie tejto otázky – ako na to zamerala pozornosť katedra trestného práva právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe – je úvaha o objekte chránenom v obidvoch ustanoveniach, o povahe činnosti, o vzájomnom vzťahu obidvoch skutkových podstát a porovnanie zákonom ustanovených trestných sadzieb.

V pomere špeciálnosti sú ustanovenia osobitnej časti Trestného zákona určené na ochranu tých istých spoločenských vzťahov, ak má byť jedným z týchto ustanovení (špeciálnym) osobitne postihnutý určitý druh útokov proti tým istým individuálnym objektom. Zmyslom tejto trestnoprávnej zásady je, aby bola vystihnutá osobitná povaha a stupeň nebezpečnosti takýchto útokov pre spoločnosť. Špeciálna skutková podstata trestného činu má zúžený rozsah v pomere k všeobecnej skutkovej podstate, pričom všeobecné zákonné znaky sú nahradené alebo doplnené znakmi osobitnými (špeciálnymi). Existencia špeciálneho ustanovenia preto vylučuje použitie všeobecného ustanovenia (pozri č. 22/1973 Zb. rozh. tr.).

Ustanovenia § 145 a 148 Tr. zák. chránia rozličné individuálne objekty. Ustanovenie § 145 o falšovaní a pozmeňovaní známok chráni výhradné právo štátu vydávať poštové a kolkové známky, zatiaľ čo ustanovenie § 148 o skrátení dane chráni záujem na riadnom plnení daňovej povinnosti. Už z tohto dôvodu nie sú uvedené zákonné ustanovenia v pomere špeciálnosti.

Aj povaha postihnutej činnosti, vzájomný vzťah obidvoch skutkových podstát a porovnanie zákonom ustanovených trestných sadzieb svedčí pre záver, že konanie páchateľa, spočívajúce v použití falšovaných alebo pozmenených kolkových známok ako pravých, ak pritom vo väčšom rozsahu skráti poplatok alebo dávku, napĺňuje znaky skutkových podstát trestných činov falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. a skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák. v jednočinnom súbehu. Bolo by v rozpore so zásadami socialistického trestného práva, a zákonodarca sotva zamýšľal takú právnu úpravu, aby sa posudzovalo miernejšie skrátenie poplatku alebo dávky vo väčšom rozsahu, ktoré by bolo spôsobené rafinovanejším spôsobom, t. j. falšovanými alebo pozmenenými kolkovými známkami, a prísnejšie sa postihovalo také skrátenie, ktoré nebolo spojené

s uvedeným konaním. Preto ani názor, že skrátenie poplatku alebo dávky je už zahrnuté vo falšovaní alebo pozmeňovaní známok, nemožno považovať za správny.

Keďže každý skutok má byť zásadne posudzovaný podľa všetkých zákonných ustanovení, ktorých znaky napĺňuje, ak je to potrebné na úplné vystihnutie jeho povahy a nebezpečnosti pre spoločnosť, je možný jednočinný súbeh trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 1 alinea 2 Tr. zák. s trestným činom skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák.

Treba súhlasiť s názorom generálneho prokurátora ČSSR, že možnosť súbehu trestného činu falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 Tr. zák. s trestným činom skrátenia dane podľa § 148 Tr. zák. prichádza do úvahy len pri kolkových známkach, a nie aj pri poštových známkach. Vydávanie kolkových známok je upravené vyhláškou ministerstva financií č. 115/1961 Zb. o vydaní nových kolkových známok, zatiaľ čo poštové známky vydáva Federálne ministerstvo spojov (§ 79 odst. 2 zák. č. 133/1970 Zb. o pôsobnosti federálnych ministerstiev). Kolkovými známkami sa do určenej výšky platia správne, súdne,notárske a iné poplatky, ktorých výnosy sú príjmom štátnych rozpočtov republík alebo federácie, alebo rozpočtu národných výborov (pozri napr. § 4 odst. 3 vyhl. č. 162/1976 Zb. o správnych poplatkoch). Poštovými známkami sa však uhradzujú poštové poplatky, ktoré vyberá pošta za dopravu poštových zásielok a za iné poštové úkony (§ 3 vl. nar. č. 240/1949 Zb. a § 10 odst. 1 a § 90 odst. 1 Poštového poriadku). Poštové poplatky preto nemožno považovať za poplatky v zmysle predpisov o správnych poplatkoch a teda ani za poplatok v zmysle § 148 Tr. zák.

Nemožno však súhlasiť s jeho názorom, že v prípade skrátenia poplatku vo väčšom rozsahu treba vychádzať z porovnania trestných sadzieb uvedených v ustanoveniach § 148 odst. 1, § 145 odst. 2 Tr. zák. Pri trestnom čine falšovania a pozmeňovania známok podľa § 145 odst. 2 Tr. zák., ktorý je prísnejším trestným činom ako trestný čin skrátenia dane podľa § 148 odst. 1 Tr. zák., okolnosťou, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby je jednoznačný rozsah (písm. a) alebo značný prospech (písm. b), a nie iba väčší rozsah, ktorý je formálnym znakom základnej skutkovej podstaty trestného činu podľa § 148 odst. 1 Tr. zák.